

BOLEMAN GÉZA

1961. december 20-án Sopronban elhunyt *Boleman Géza*, a Soproni Műszaki Egyetem nyug. tanára, a magyar elektrotechnikai oktatás nagyérdemű úttörője.

1876. szeptember 15-én született Selmecbányán. Édesapja a Selmecbánya közelében fekvő Vihnye fürdőorvosa volt. Középiskolai tanulmányai befejezése után a budapesti Műegyetemre iratkozott, és ennek gépészmérnöki osztályán 1898. június 13-án szerzte meg oklevelét. Mint negyedéves gépészmérnök-hallgató elnyerte az elektrotechnikából azévre kitűzött pályadíjat.

Oklevelének megszerzése után közvetlenül a Ganz-gyár villamosági osztályára került *Bláthy Ottó Titusz*, *ar. Hoór – Tempis Mór* és *Pöschl Imre* munkatársaként. Bár itt is igen sokat tanult és megbecsülésben volt része, tanulmányvágyása nemsokára a vihnyi Kachelmann Károly és Fia gépgyárába vitte, ahol mint gépszerkesztő működött. Itt alkalma volt egyedül és teljesen önállóan egy gyorsanjáró, álló kompaund-tandem gőzgépet szerkeszteni, amely ott a gyárban el is készült és kiválóan működött.

Ebből a gyárból a budapesti József Nádor Műegyetem Gépszerkesztés-tanszékére került, ahol mint *Asbóth Emil* és *Bánki Donát* professzorok tanársegédje főleg a szerkesztési rajztermekben működött. Közben a Fegyver- és Gépgyár Dieselmotor osztályának gépszerkesztő mérnöke lett és itt ő szerkesztette a 60 lóerős típust.

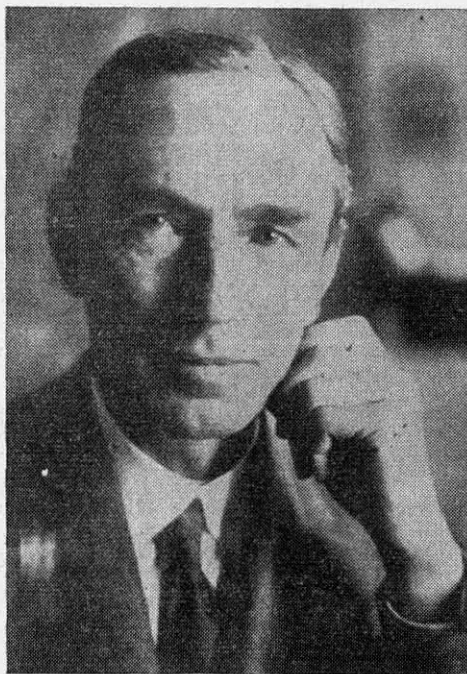
Innen került 1900. október 1-én a selmecbányai Bányászati és Erdészeti Akadémiára, ahol egy évig a Felsőmennyiségtan tanszéken mint adjunktus önállóan vezette a gyakorlatokat. Amikor pedig *Herrmann Emil* professzor nyugdíjba ment, *Boleman Géza*t kinevezték a Mechanikai-Bányagéptani tanszék helyettes tanárának. Végül, amikor az Akadémia átszervezésével kapcsolatban 1904. szept. 1-én Fizika-Elektrotechnika tanszékét létesítettek, *Boleman Géza*t nevezték ki erre a tanszékre professzornak, ahol több mint 80 szemesztert tartott 1948 január haváig. Selmecbányán elsőrendű elektrotechnikai intézetet szervezett, amely a maga idejében világviszonylatban is igen korszerű volt. Itt módjában volt tanítványainak mind elméleti, mind gyakorlati irányban kiváló elektrotechnikai képzést nyújtani. Sajnos, az első világháború utáni nehéz idők, a Sopronba való átköltözéssel járó elszegényedés egyre több nehézséget gördített a lelkes tanár munkája elé. Végül a második világháború okozta súlyos körülmények majdnem leküzdhetetlen akadályokat jelentettek *Boleman* professzor aktív munkában eltöltött legutolsó éveiben.

Tanári pályája alatt számos cikket írt a szaklapokba. Gondosan megírt, mintaszerűen előkészített és időszervi közleményeit a szerkesztők mindenkor a legnagyobb örömmel fogadták. Egyesületünk hivatalos közlönyében jelentek meg a következő tanulmányai

„A kalickás rotor jövője” (Elektrotechnika, 1928, 37–48. old.);

„Trivektor” (Kilovoltamperóramérő), (Elektrotechnika, 1931, 119–122. old.);

„Az indukciós számláló” (Elektrotechnika, 1932, 140–146. old.).

„A kalickás rotor jövője” tárgyú tanulmányát 1927. nov. 3-án elő is adta egyesületünkben, és ezért a tanulmányért kapta az 1928. évi Zipernowsky Károly jubileumi díjat.

Főműve a szakirodalomban az „Elektrotechnika” című, 640 oldalas, 599 ábrával ellátott tankönyve volt, amelynek első kiadása 1917-ben, a második 1919-ben jelent meg Selmecbányán. Az első kiadás előszavában többek között ezeket írja: „A könyv megírásában sem az anyagi siker reménye nem vezetett, sem pedig írói dícsőségre nem vágyódtam. Egyedül és csakis azon cél lebegett szemem előtt, hogy a tanuló ifjúságnak, valamint az elektrotechnika iránt érdeklődő mérnök kollégáimnak is némiképpen szolgálatára lehessen és hogy nekik nagyobb tankönyvek megértésére a kellő alapot nyújtsam. Ha ezt elértem, úgy az eredménytel is meg vagyok elégedve”. *Boleman Géza* könyvével a kitűzött célt messze meghaladó eredményt, ritka sikert ért el. Könyvének a budapesti forgalomban

1920-ban hozzáférhetővé vált 2. kiadása nemcsak a soproni Akadémia hallgatóinak lett kitűnő tankönyve, hanem hamarosan a budapesti Műegyetem gépészmérnök-hallgatóinak is közkedveltségnek örvendő, úgyszólván nélkülözhetetlen segédkönyve lett. Ekkor ugyanis még csak elvéve volt magyar nyelvű, korszerű nyomtatott tankönyv egyegy tárgyból. Olyan magyar nyelvű elektrotechnikai mű azonban, amely a villamosgépek és készülékek működési elvét részletesen, egyetemi szinten tárgyalta volna, addig nem létezett. De nemcsak a műegyetemi hallgatóknak, hanem úgyszólván minden, a 20-as években a gyakorlati életbe kikerült, elektrotechnikával foglalkozó fiatal magyar mérnöknek is kedvelt, hasznos kézikönyve volt a *Boleman-Elektrotechnika*.

Könyve harmadik kiadásra kész, teljesen átdolgozott és kb. 900 oldalra – 913 ábrával – bővített kéziratának felhasználásával 1951-ben készült *Frigyes Andor* szerkesztésében az Elektrotechnika című, 982 oldalas egyetemi tankönyv 1155 ábrával. E nagyszabású tankönyv írói (*Frigyes Andor*, *Schnell László*, *Szita Iván*, *Tuschák Róbert*) a *Boleman Géza*tól átvett hagyománynak megfelelően olyan művet adtak az olvasó kezébe, amely az alapvető elektrotechnikai ismereteket mindenkor először a jelenségek fizikai hátterének jó megvilágításával, majd pedig a szabatos matematikai összefüggésekkel tárgyalja és valamennyi állítását logikusan az előzményekre építi fel. Ennek a *Boleman Géza* által lerakott szilárd alapokon felépült műnek 2., átdolgozott kiadása 1959-ben 1100 oldal terjedelemmel, 1193 ábrával, 3100 példányban; az 1961-ben megjelent 3. (a másodikhoz képest változatlan) kiadása 6100 példányban jelent meg. Ennek a hazai viszonylatban ritka könyvsikernek a megalapozásában komoly, elvülhetetlen része van *Boleman Géza* munkásságának és élete főművének.

Hosszú tanítási és tudományos működéséért a Magyar Tudományos Akadémia Minősítő Bizottsága a műszaki tudományok kandidátusává nyilvánította. Tankönyvéért a Magyar Mérnök és Építész Egylet nagy aranyérmét kapta. A volt francia bányamérnök-hallgatók egyesületének

ajánlatára pedig oktató munkássága elismerésül Franciaország a francia Becsületrend tiszti keresztjét adományozta neki. 1956-ban, 80. születésnapja alkalmából kormányunk a Munka Érdemrenddel tüntette ki, a budapesti Műszaki Egyetem kiküldöttje pedig az aranydiplomát nyújtotta át neki.

Tanári munkássága elismeréseként az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület, valamint a Magyar

Elektrotechnikai Egyesület tiszteleti tagjának, 1961. december 6-án pedig a Magyar Elektrotechnikai Egyesület tiszteletbeli elnökévé választotta. Betegágyán még olvasta az erről szóló hírt, és hozzátartozói szerint ez a hír volt életének utolsó komoly öröme.

Gohér Mihály